

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

•V ediciji je moč.

EDINOST izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravnosti in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 3 kr. — Narocnine, reklamacije in insertate prejema Opravnost «via Zonta 5».

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu «via Torreto». Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Izterati (razne vrste naznala in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nove davkovske postave.

III.

Uže pod poprejšnjo ustavoverno vlado je bila sprejeta postava gled obdačenja akcijskih in takih društev, katero so postavno zavezana, da polagajo letne račune, kakor so to tudi hranilnice in založne. No, ustavoverci, ki so zdaj nakrat postali tako veliki prijatelji rokodelcev, delalcev in kmetov, da so v tej sejiji nasvetovali celo vrsto narodno-gospodarskih načrtev, menili so se ob svojem času prav malo za to, da so bila gmotna društva rokodelcev in kmetov, kakor so to založne in obrtniška društva, tako preobdačena, da uže samo zarad tega niso mogla dobro napredovati. To nepriliko je uže sedanja vlada nekoliko popravila s postavo od 27. decembra 1880, ker je ž njo dovolila nekatera olajšave pri obdačenju takih malih zavodov. Z novim predlogom o finančnih društvenih pa hoče sedanja vlada to stvar še boljše vrnati. Načelo nove postave je, da velika akcijska društva, ki merijo le na boljšo rento velicega kapitala, plačevajo primerin davek, mej tem ko se to breme nekaterim majhnim društvom, katera imajo namen, rokodelcu in kmetu pomagati, zlajša, ali celo odvali. Mi od svoje strani želimo, da bi se gmotna društva rokodelcev in kmetov popolnoma oprostila vsake davčine, ker dobro je iz socialno-političnega stališča, da se osnovanje takih društev povsem pospešuje; država bi morala celo vzeti pod svojo posebno protekcijo taka društva, ki imajo po Schulze-Delitsch-evih načelih smoter, da si nižji stanovi iz lastnega nagiba in lastnih moči pomagajo do boljšega gmotnega in duševnega stanja in do neke vsaj omejene neodvisnosti od velicega kapitala. Zatorej bi želeli, da naši poslanci to stvar presojajo iz pravega naprednjaškega gospodarskega stališča. — Denes je svet uže tak, da se morejo le po racionalnem združenju zravnati nekatere nezmožnosti in socijalne neprilnosti.

Dobro postavo moramo imenovati tudi oni četrti davkovski predlog sedanje vlade; ta se nanaša na dohodek od kapitala in se zove davek od rent ali dohodkov od kapitalov. Vsesled te postave bodo morali plačevati davek tudi oni, ki imajo svoje kapitale v hranilnicah ali intabulirane na zemljiščih, ali vložene pri kakih podjetjih in ki niso dosedaj skorob nobenega daveka plačevali. Tako je imel kedti pri kakšnemu obrtniku 2000 gld., za te je moral obrtnik plačevati kapitalistu najmanj 120 gld. obresti. Postava o dohodninskem daveku bo zahtevala, da vsak obrtnik plačane obresti od izposojenega si kapitala odbije od

dohodkov, s tem hoče zvedeti kapitalista, od katerega bo terjal potem davek, ako mu take obresti nesejo najmanj 300 gld. na leto. Sploh namerava ta postava, da potegne v krog davkopalcev vse tiste ljudi, ki so živeli od samih obresti in niso k ljubu velikih dohodkov dosedaj plačevali nobenega neposrednega daveka. Taki ljudje pač laže plačujejo, nego pa kmet in obrtnik; le ta nevarnost bo, da bodo ti ljudje potem terjali za toliko više obresti posebno tam, kjer ni intabulacije, to je od rokodelcev; a temu se tudi lehko v okom pride po zadružah, po malih založnah, katere mora vlada, posebno vsled novih davkovskih postav na vse kriplje pospeševati, kajti v vsakej stvari more biti skoz iz skoz zdravo načelo in tako so tudi te nove postave veriga, ki terja še mnogo posrednjih sklepov, da bode veriga popolna in se nikder ne pretreže. Nove davkovske postave imajo v obče še precej dober namen, nižim stanovom olajšati bremena in zvaliti jih na boljša in trdnejša pleča.

Razen postave o pridobininskem daveku, morejo se tudi odobravati vse t, postave, posebno ako jih poslanci še malo predrugajo; neopravljeno je torej kričanje ustavovernih listov, kateri se posebno za kapitaliste in bogatine bojejo, pa imajo uboge niže stanove le zato v ustih, da bi jih naščuvali na sedanje vlado. — A to sredstvo uže dolgo nema več uspeha.

Davki so res visoki, to vsi vemo, a kmet jih je najteje nosil in vsaka vlada, ki kmata in rokodelca varuje, je poštena in varna.

Nove postave namerjavajo pa tudi, kakor smo uže pri osobnem dohodninskem daveku rekli, zmanjšati »deficit«, kar je na vsak način hvalevredno, posebno ako se ta nedostatek, kakor uže rečeno, večinoma zvali na močne rame velikih kapitalistov in ljudi, ki žive le ob svojih velikih kapitalih, pa niso v produktivnem zmislu državi prav nič koristni. Zravnanje deficitu pa pomenja v Avstriji obrat na dobro, kajti državni kredit s tem močno zraste in država bude potem lebko najemala velike svote po nizkih obrestih in teh svot ne rabila več za neproduktivne troške, ampak v povzdigo občnega blagostanja za zidanje novih železnic, reguliranje voda itd., kar vse se je dozdaj v Avstriji še precej pogrešalo, ali se vsaj ni sistematično in pravilno vršilo. Sedanje vladi in sedanje večini drž. zborna največa čast, ako vse to polagoma vresniči, v kar Bog pomozi.

Podlistek.

Rudolfovo.

(Zgodovinska črtica).

Če prav je Rudolfovo dan danes poglavito dolensko mesto, vendar nema tako stare zgodovine, kakor nekatera druga dolenska mesteca in celo trgi. N. pr. blizu Krškega je bilo keltsko in rimske mesto. Neviodonum, kjer stoji trebanjski trg, bila je v rimljanski dobi večja keltska naselbina. Tudi Kostanjevica in Metlika imata starejšo zgodovino. Ipak je zgodovina Rudolfovega mesta važna in zanimiva.

To mesto je bil ustanovil avstrijski vojvoda Rudolf IV., imenovan utemeljitelj, 7. aprila 1365. Tukaj je stal uže l. 1081 stolp, turn (gradiček), lastnina zatiskega samostana in zapisniki tega starega samostana imenujejo l. 1331 na tem mestu kraj »Markstatt«, slovenski mejno mesto ali pa »Marktstatt« — tržišče. (Verjetno je »Markstatt« — to je mesto v »marki« — »slovenski marki«). Po Rudolfovem ustanovljenem mesto je dobio mnogo pravic, n. pr. lastno občinsko gospodarstvo, sodstvo in okrožju treh ur, pravico svobodnega trževanja in obrtniške, lastni daci, mitnino, ribštvo, pašo — in sedež ter glas v deželnem zboru. Cerkev sv. Miklavža je bila bržkone v dobi ustanovitve mesta sezidana.

Kraj, kjer se zdaj razprostira prijazno mestice, zval se je pri »sv. Antonu v gozdu«; tu je stala namreč cerkev sv. Antona puščavnika. V 17. stoletju je bila pa kapelica sv. Florijana prisidana, in zato se je zvala potem cerkev sv. Florijana. Za časa Franscsov so jo pa zaprli in sol v njej shranjevali; pozneje je bila pa dekliska šola v tem poslopju; a zdaj so jo podrli, da se nova šola sezida. — Rudolfovo je imelo to ime do l. 1785, potem so ga pajuradno imenovali »Novomesto« do l. 1865, ko je ob priliki svoje

petstoletnice dobito zopet staro ime. Ljudstvo pa mu pravi sploh le »mesto«.

Mesto je bilo uže zgodaj od Turkov nadlegovano. Uže l. 1431 (ali 1429) je 8000 teh divjakov k Rudolfovemu prihrnulo, pa bili so tu od kranjskega in koroškega deželnega elavarja pobiti.

Leta 1491 in 1492 so bili zoneti Turki pridrli k Novemu mestu, ali ker niso mogli Krke prepluti, pustošili so samo drugod po Dolenskem, okoli Zužemberka, Rihnice in Kočevja.

Požigali so trge in vasi, rušili bivališča; morili brezorožne može in žene, nežne otroke in sivoles starške so nabadal na kole ob plotih ali pa butali ž njimi ob zidovju.

Dasi tudi je mnogo trpeло mesto pred Turkim in v bojih cesarja Friderika z grofi celjskimi, ki so l. 1435 mesto napadali in obsegali, vendar se je lepo razvijalo, kajti pospeševali so njegovo napredovanje vsi nastopniki Rudolfa IV. Ker so meščani napade celjskih grofov hrabro odhajali, dobitilo je mesto za to svojo zvestobo in hrabrost pravico, pečatiti uradne listine z rudočim pečatom, kar je bilo v onih časih posebno odlikovanje. Cesar Friderik jim je branil privilej, po katerem se je smel vsakdo kmetov prosti v mestu naseliti, le da se je skrbelo za obdelovanje zapuščenega zemljišča. Leta so smeli meščani iz bližnjih cesarskih gozdov (pri Žužemberku in Mehovinu) dohivati. Začela se je živahnna kupčija na Hrvatko, in dolenje Ogersko.

Mesto je imelo uže v 15. stoletju svojo bolnišnico s kapelo.

Leta 1490 se imenuje v Rudolfovem kapelan »Juri Skriles«.

Z ustanovitvijo kolegijatkapiteljina, t. j. korarstva je mesto precej večjo važnost doseglo. Ceser Friderik IV. (V.) je bil l. 1493 (27. aprila) dovolil Jakobu Auerspergu, župniku v Skocjanu in glavnemu duhovniku Slovenske marke, t. j. (največ) Dolenskega, župniku v Doberniku, da smeta v Rudolfovem kole-

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnozborski seji dne 30. januvarja je predložil finančni minister zakonski načrt zastran državne računske oblastnije, minister za deželno bran pa zahteval 100.200 gld. kredita za podporo rodbin v Bosni bivajočih reservistov. — Hallevich je nasvetoval, naj se predragič red državnega monopola od leta 1881. — Matuš je v temeljeval predlog o ustanovitvi samostojnih obrtnih zbornic in predragiči zakona, po katerem so osnovane trgovinske in obrtne zbornice. Ta predlog se po večurnej debati izroči obrtnemu odseku. — Herbst je interpelliral ministerstvo, ker se je dvema dunajskima časnikoma odtegnola prodajna pravica. Ko je bil Herbst minister, takrat je bila ta pravica mnogemu časnikom vzeta in Herbst je to odkrival, a zdaj, to se ve da, zdaj je to velik greh. — Nazadnje je vlada predložila zakonski načrt zastran deželne brambe.

V zadnjem seji budgetnega odseka je vprašal dr. Tonkli načnega ministra zastran izvršitve leta 1880 sklenene resolucije, in ko mu je ta odgovoril, da se je po njegovem menjenju omenjena resolucija sklenola le za Kranjsko, predložil je dr. Tonkli to le resolucijo: Vlad se naroča, da se ima naredba, izdana leta 1880 za vojvodino Kranjsko, zadevajoča uvedenje slovenske učne jezike na srednjih šolah za učence slovenske narodnosti, raztegnoti na vse pokrajine, po katerih bivajo Slovenci, in da se ima to začeti izvrševati uže v šolskem letu 1883-4. — Koroški poslane vitez Moro se je tej resoluciji upiral i trdil, da slovensko ljudstvo na Koroškem ne zahteva slovenskega nauka in da dotične prošnje izvirajo le iz celovške čitalnice in tamošnjih učiteljev in duhovnikov!! — Tonklijeva resolucija se je potem sprejela.

V odseku za podporo po povodnji unesrečenim se je sprejel predlog poročevalca dr. Grafa, naj se dovoli za Tirolsko 6 milijonov gold. podpore, v proračun pa naj se postavijo le 4 milijoni, ker ostala 2 milijona naj se porabita le v največji sili.

Dunajski občinski svet se vtika v vse stvari, ki ne spadajo v njegovo področje, zato pa se je v zadnjih časih večkrat nesmrtno blamiral in s tem, da vedno kaže neko zaničevanje do nemenskih avstrijskih narodov, dunajskemu mestu tudi materialno zelo škodoval. Zdaj je bila v njem zopet predložena resolucija, naj vlaka zopet dovoli posamezno prodajo časnikov »Neues Wiener Tagblatt« in »Constitutionelle«

gjin (družbo) kanonikov (korarjev) s proštom ustanoviti in k temu cerkev sv. Rupreta, sv. Skocjanu, na Mirnej peči, sv. Martina na Ponikvi in sv. Miklavža v Rudolfovem pridružiti. Prvi prošt se je pa še le l. 1496 izvolil.

Turki so Rudolfovo — kakor smo uže omenjali — mnogokrat nadlegovali, n. pr. l. 1528; to leto se štejejo 4 turški napadi, strelkriat jih je bil spodil in nabil oskrbnik mehovskega grada, Ivan Püchler, ki je bil 16 Turkov in 26 konj ukončal. L. 1547 so prišli mestni Turkci dvakrat pred mesto, morili, požigali in pustošili po okolici. Zadnjič je bil Turčin pred mestom l. 1563. Herbert Turjaški se je tu turške vojski nasproti postavil ter jo zapodil proti Kostanjevici, kjer je bila popolnem pokončana.

Protestantovska vera, za katero razširjevanje sta se na Kranjskem poleg deželnih stanov največ Truber in Dalmatin trudila, dopadala se je tudi prav kmalo Novomeščanom. Došlo je v tem verskem prepričilno celo do velike razprtije, pri katerej je bilo ljudstvo katalističkega duhovnika, očeta Janeza, ubilo (1548) (Glej Dimitz — Geschichtte Krains, 2. Th.) Rudolfovjanji so imeli užel l. 1567 svoje lutrovske pridigarje. Iz Metlike je k njim došel kako gorenj mož z imenom Vlahovič, iz Krškega pa Weyxler. Ali uže v prihodnjem letu (1568) je došlo povelje, naj se odpravita iz mesta. Ali Vlahovič je vendar tu ostal in tudi tukaj l. 1581 umrl. Vlahovič je pridigoval v hiši pl. Scheuer-ja, ker mu kapitelji ni hotel cerkev prepustiti.

Da se je mogla luteranska vera tako ukoreniniti, temu se ni čuditi, kajti katoliški duhovniki niso dajali najlepšega izgleda ljudstvu. Ko je l. 1593 papež poslanec stanje katoliških cerkv in samostanov na Kranjskem pregledoval, naletel je na nerede tudi v Rudolfovem, o katerem pripreduje, da je našel tu lepo cerkev s kapiteljnom, ki pa je bil brez pravil ali reda. Torej mu je on taká pravila dal. Minoritov, ki so bili takrat v R., malo je našel, ali še ti so ljudstvo le pohujševali.

(Dalje prih.)

Vorstadtzeitung, katerima je bila zarad nezgodnega ščuvanja ta pravica odvzeta. — Čuje se, da to stvar levičarji tudi v državnem zboru sprožijo. Tukrat ko so se zatirali časnikij njim nasprotne stranke, pa ti ljudje niso imeli jezika. — Ja, Bauer, das ist was *Anderes*.

Vnanje dožele.

Srbska in turška vlada ste prišli navskriž zaščan zemljiškega posestva na Srbskem bivajočih Turkov. Ko so na Srbskem Še Turki gospodarili, morali so Srbi turškim agam tako delati; to krivico je srbska vlada po zakonu odpravila ter age odškodovala; vendar ti niso zadovoljni ter se pritožujejo pri turškej vladi, katera jih rada posluša in vsled tega na Srbijo pritiska.

Ruski minister zunanjih zadev Giers je dospel zopet v Peterburg, kder ga je ruski car sprejel.

Ruski minister zunanjih zadev Giers je poslal okrožnico poslancem na zunanjih dvorih, v kateri izreka, da se je uspešno dogovarjal z Bismarkom, Kalnokyjem in Mancinijem in da razgovor zadeva ohranitev miru.

Nemški časniki trdijo, da se nemški cesar in papež porazumeta o zadevah katoliške cerkve na Nemškem.

Na Francoskem je zmešljava velika in svet je drag; republikanska stranka v državnem zboru, če prav v večini, ne more delati, kakor bi hotela, zavezane so jej roké, ker vojska in tuji ljudstvo ne odobrava njenega počenjanja; ministerski načelnik je zarad trudopolnega dela in nočnega čuvanja 30. januvarja omedel. K prejeta je bila postava glede izločenja princov nedaj vladajočih družin.

Francosko ministerstvo je dopolnjeno s tem, da je bil imenovan general Thibaudin za vojnega ministra.

Preiskava zoper Napoleona je končana. Sodnija naznani sodbo te dni. Vlastnik tiskarne, v kateri se je tiskal Napoleonov manifest, bil je obsojen, da mora plačati 400 frankov globe.

Irska deželna liga, ki provzročuje angleškej vladi toliko posla in pregavice, prevredila se je tako, da se je razširila na vse angleško kraljestvo. Na mesto irske lige, stopi velikobritanska deželna liga, ki potegne v svoje gibanje Angleško, Škotsko in Irsko; nje glavni sedež ne bo več v Dublinu, ampak v Londonu.

Dopisi.

Iz gorenje Istre, dne 27. januvarja.

(O šolskih zamudah). Sedaj ko narava počiva pod belo sneženo odejo, ko zunaj burja tuli, ali pa mrzli sever brije, sedaj ko otroci ne morejo, vsaj oddaljeni ne, šole obiskovati — sedaj ima učitelj — v šoli skoro sam — čas premišljevati, koliko je v tem šolskem letu z otroci napredoval, koliko jih je naučil.

Tudi jaz, ko tičim pri skoro mrzlej peči, v kateri surova drva godejo in čvrše, ker so pred par dnevi že rastla, — premišljujem o svojem poklicu, vzamem v roké šolski zapisnik, ter pregledujem pridno obiskovanje — bolje, marljivo izostajanje iz šole. Uhogni zapisnik, ves je pomazan, ves je popisan samih števil — šolskem zamud!

V B.... ški šoli v M.... ški občini je 93 vsakdanjo šolo obiskujih otrok: v tem šolskem letu pa se je 95 dni podučevalo. Spodej stojec izkaz najjasnejše pové, kako pridno se je šola obiskovala.

30	otrok	je	zamudilo	do	5	šolskih	dnj;
9	"	"	od	5	do	10	"
4	"	"	"	10	"	20	"
14	"	"	"	20	"	30	"
9	"	"	"	30	"	40	"
15	"	"	"	40	"	50	"
1	"	"	"	55	"	"	"
1	"	"	"	71	"	"	"

Da je lepo število tudi tacih otrok, ki pri 7 do 10 letih še nikdar šole od znötaj videole ni, katerih imena samo paradiajo v šolskih zapisnikih, če tudi so uže večkrat imeli čast biti zapisanim v kazalih šolskih zamud, vsakdo mi bode verjel pri takošnjih okoliščinah.

Tedaj le 80 otrok od 93, še tretjina ne, obiskuje šolo redno, le oni bi mogli uspešno napredovati, ostali 2/3 pa ne samo, da se sami mnogo ne nauče, marveč zavirajo poduk, da tudi ostali ne morejo povoljno napredovati.

Marsikdo bode oporekal, da to se godi le radi zime, da bodo v ostalih letnih časih roditelji otroke pridno v šolo pošiljali. Temu pa moram odgovoriti, da po zimi mraz, v drugih letnih časih pa opravila in nemarnost zavirajo šolski napredok, kajti zamude v septembetu, ko smo imeli najlepše vreme, bile so prav tolike, kakor so zdaj, izvzemši par oddaljenih in majhnih otrok, kateri tedaj res v šolo hoditi na morejo, mej tem ko jo v lepem vremenu pridno obiskujejo. — Ker so posebno ob ugodnem vremenu vse zamude — razen bolezni — neopravljene, zato bi kedо mislil, da so nemarni roditelji bili kaj kaznovani, ali vsaj opominjani od krajnega šolskega sveta, kajti učitelji pošiljajo vsacega polu meseca kazalo šolskih zamud. — Kaj šel!

Ali kaj pomagajo vsa «kazala», ako leže po občinskih pisarnah pri krajnjem šolskem svetu toliko časa, da mogoče uže brošči muzejniki vanje jajceca zasežajo, da se jih potem izglele ličinke lotijo, predno kraj. šolsk. svetu na um pride, sklicati sejo ter poklicati nemarne roditelje na odgovor.

Poklicani roditelji se ne spominjajo več mesecov nazaj, kedaj in zakaj je otrok vsakokrat šolo zamudil, zato se izgovarjajo z boleznjivo in drugimi lažnji-vimi uzroki, dobri so oni, koji jim najprej na jezik pridejo. Ali jim pa krajni šolski svet veruje, ali sprejme uzroke kot opravljene ali neopravljene? — Ako storii prvo, potem podira ono, kar učitelj v šoli zida! Krajni šolski svet ne vodiči pravo o veljavnosti in resničnosti uzrokov, ker v istrskih šolskih svetih — namreč krajnih — sedi samo jeden učitelj kot zastopnik vseh, vse občine. — O tem drugikrat.

Ako se nemarnežem predlaga kazen, katera mora veliki biti v primeri neopravljene zamud, katerih se v več mesecih tudi mnogo nabere, — pošije se stvar e. kr. okr. šol. svetu, kateri mogoče reši svojo naloge kaj, da potrdi kazen, ter pošije vse zopet kraj. šol. svetu, da kazen iztirja. Zdaj je pa zopet vse v občinskej pisarni v stan in živež muzejnikom in drugim živalicam in to koliko časal Župan, kot predsednik kraj. šolskega sveta noče kazni iztirjati, rekoč, da se bode ljudstvo hudovalo ter mu škodovalo na razne načine.

Temu pretrjujem, kajti mnogo kazni se nabere najedenkrat, ker so nemarneži polu ali vsega leta in cele velike občine bili na jedenkrat kaznovani. Kdo je uzrok kaznim? Prvič roditelji in drugič kraj. šol. svet, ker je toliko časa čakal, da je postal meh polen.

Takov kraj. šol. svet je v največjo škodo, največja ovira šolskemu napredku, na škodo nemarnim roditeljem, ker s kaznijo toliko odlaga, da se je mnogo nabere, da postane preobčljiva; s takim dejanjem napravlja tudi srednje nemarne roditelje v velike nemarnež i. t. d.

Kdo hoče vsega naštrevati, kar izvira iz zanemarjanja dolžnosti svojega poklical. Ako bi krajni šolski svet od šolskih vodstev naznajene nemarne roditelje kaj k seji poklical, kar po postavi mora vsaj vsak mesec storiti, ter bi prvič roditelje podučil, da si sami sebi, še več pa svojim otrokom škodujojo, ako zanemarjajo svete dolžnosti do svojih otrok, ako bi roditelje posvarili, bil bi gotovo mnogo večji vspen, nego ako vsako leto jedenkrat obteži roditelje z globo, katero teško plačajo. Le ako bi svarjenje ničesa ne pomagalo, naj bi se drugič kaznovali z majhno kaznijo. Tako bi gotovo pomoglo, da bi roditelji pričeli vestno izpolnjevati dolžnosti kot taki.

Le tako ravnanje bi koristilo nedolžnim otrokom nemarnih roditeljev, drugače pa se pri sedanjem ravnanju veliko škoduje, a koristi malo, kajti ono leto, katero so posredno po kraj. šol. svetu izgubili, ono se gotovo nikdar ne povrne, kazen pomore v večjemu še le drugo leto. Krajni šolski svet: »Čas je zlato!«

Koncem prašam samo to: Ali je krajni šolski svet absolutistična najvišja šolska oblast? ali sl. c. k. okr. šol. svet na Volovskem ne nadzoruje delovanja kraj. šol. svetov, ali jih ne sili k točnemu izpolnjevanju dolžnosti? In sl. deželni šolski svet?

Skalnikov.

Iz goriške okolice, dne 30. januvarja.

Na novega leta dan je č. g. vikar v Biljah, ki je dušni pastir tudi za Bukovico, pri velikej maši ob 10. uru oznanil Število rojenih, umrlih itd. v Biljah, Bukovici in Orechovljah v l. 1882. Povedal je tudi, koliko ima vsaka teh vasi duš: Bilje 925, Bukovica 631, Orechovlje 335. Na podlagi tega oznanih sem jaz pisal, da broji Bukovica blizu 700 duš, kateri »bilzo« dopušča tudi manjo število; 50 več ali manj se pri enacih številkah ni štelo in se ne šteje v smrtni greh. Ali g. dop. »izpod Krasa — Renče« se ob tej številki spotika na podlagi zadnje ljudske štetke, po katerej broji Biljeh 497 duš. Jaz rad priznavam to število od Bukovice po katastru, toda Bukovica kot podružnica biljskemu vikarijatu, t. j. glede dušnega pastirstva broji po števki konec proš. l.: 631. Gosp. vikar v Biljah bi si teško dal katero od teh duš odvzeti, razen da mu jo smrt ugrabi. Da pa Bukovica kot podružnica toliko broji, treba vedeti, da pripada k njej tudi 16 hiš izpod katastralne občine Šampetrskie in l. izpod one gorenje Vrtojbe, katerih hiš otroci so všolanji z drugimi Bukovškimi na isti kraj in bodo potem, ako Bukovica dobi šolo, naravno tudi le semkaj všolanji. Bukovica gledé pastirstva in šole je ena in ima 631 duš. G. dop. je te hiše kar prezrl; zakaj pa, tega ni teško uganoti.

Ako sem rekel, da je v vsakem kotiču na Goriskem nastavljen učitelj ali učiteljica, tega ni jaz i noben drug ne vzame v strogem pomenu besede, ampak si bode potem mislili, da se gotovo uže po majhnih vseh nastavlja učitelji, kar je tudi istina. Ako niso še povsod, potrpinom načrt je. Tako so n. pr. doble v novejšeni času Skrilj, majhna vas, svojo redno šolo. Čemu pa ne Bukovica, saj ni manja od Skrilj in gledé všolanja ni tu ni tam velike razlike? Ne dvomim, enacih primerov bi se dalo mnogo navesti.

Ako sem dalje rekel, da ima Bukovica pripraven kraj za šolo v svojem središču, to pač tudi nisem hotel in tudi ni treba matematično natanko vzet; vendar mislim, da vsak Bukovec ima ta kraj za »quasi središče« te vasi. G. dop. pa bi rad z metrom tako premeril, da bi k malu Renče postale središče Bukovici.

Dalje nikakor nisem trdil v svojem dopisu, da g. nadz. V. odločuje imata biti kaj šola ali ne, pač pa sem rekel, da se zanjo ni »potegnol« (glej »Ed.« št. 4.), kajti mora vedeti tudi g. dop., da g. nadz. V., komur so razmere ene in druge vasi mej udi okr. šol. sveta, tudi pomnoženega, edino najbolj znane, ima zelo upiven glas pri enacih odločbah. Druzega nisem rekel.

G. dop. je tudi pozvedel in sicer iz zanesljivega vira — žurnal Renške šole — da povodenj malokrat zabranjuje Bukovškim otrokom pot do šole. Je-li ta vir popolno zanesljiv, dvomim; v tem obziru so meni bolj zanesljivi Bukovci, ki vidijo pred nosom, kdaj in koliko časa je pot v R. ali na V. poplavljena. Navajam, da prav iz tega uzroka pripada Bukovica gledé pastirstva k Biljem, drugače bi bila uže davno odana Renče. Torej nekaj resnice mora biti vendar na tem in morda več, nego g. dop. trdi.

Ko spominjam g. dop. tudi Bukovške blata, hoče se malo ponorčevati, pa s takim »witzom« ne opravi mnogo. Tudi Bilje ima veliko opekarne in peče blato nad 100 let, pa ne cestnega. Tako menim, da tudi grof D. v. Bukovici neče imeti s cestnim blatom posla. To blato ostane, če ga g. dop. ne spravi v porabo. Za podjetje pa mu bodo Bukovci in vsak potnik iz srca hvaležni.

Osobito zanimiv je g. dopisnika zaključek: »Bu-

kovec naj bodo zadozljni, dokler uživajo brezplačno v cerkvi, občini itd. z drugimi (Renčani) enake pravice. Jaz nemim, ako pridejo v cerkev in Renče, da Boga ne odnesajo iz nje, tudi ne katerega svetnika z altaria ali kaj drugega. Ako so pri maši, ako slišijo tudi nekaj božje besede, zato tudi nekaj odškodujejo Renčane z miločino, nekoliko tudi z berunjo, ki se daje organistu in tudi cerkveniku. Tedaj ne »brezplačno«, saj Bukovica spada pod županijo Vrtojbo. Morda ker hodijo po renških ulicah, morda ker hodijo tja kupavat jedilnih redi, morda ker obiskujejo tudi tamkajšnje krme? Ali valjda jim niti v prodajalnicah, niti v krčmah ničesa ne dajo brezplačno, ampak le za gotovi denar.

Naj bo konec te pravde; omenjam le še, da jajce, če tudi se v njem vdobi dlaka, ostane še vedno jajce, pravo jajce.

Iz kobaridske okolice 30. januvarja.

Bilo je v nedeljo 21. jan., ko se napotim proti Kobaridu, veden, da bode tam oni večer uže nekaj dni poprej z vabilu na oglih naznajena beseda. Radoveden sem bil, kaj in kako nam vrili kobaridski slavčki in diletantje pokažejo svoje dobro znane moči. Vem sicer, da znajo svoje naloge, — a ta večer je bil izvenreden. Uže sama, lepo odličena dvorana, kjer se je vršila beseda, veselila je moje oko. Saj pravim, ako je le volja, narediti se da mnogo. Navado imamo, da vse preveč hvalimo, a tukaj je hvala opravljena! No, jaz, veden opazovalec, moram reči, da so pri tej besedi kobaridski pevci znova pokazali, da so res »pravi pevci«. Štiri nove pesnice, dva moška zbor, en čveterospev in mešani zbor, — to je bilo kaj lepega. Ne vem, koga bi bolj pohvalil, — doneko je po dvorani, da mi še sedaj odmeva ona sladka harmonija. Posebno čveterospev: »Vederna«, ganol me je z svojim piano in forte. Za namet so nam dodali pevci mej igrama še — Šaljivo — kineško. Ne pravim zastonj Šaljivo! Ko se oder odpre, glej jih Kinežev, belo oblečenih z rudečimi kapami; sineh in rokoplosk ni mogel pojencati. Saj so »kapelmajstrove« brke še zmiraj lep smeh! — Igri: »Štempihar« in »Kolač«, to je bilo zelo izvrstno. Igrali kobaridski, posečno kar je starih, ti so uže od nekdaj znani kot dobrí; a tudi o novih močeh moram le pohvalno govoriti. »Matič« je vzbudil mnogo smeha, a tudi drugi so, kakor je vseh sodba, dobro izvršili svoje naloge. — Veselje me je navdijalo, ko sem obratal svoj pogled po polnej dvorani zbranega ljudstva. Da, bilo je mnogo kmečkega občinstva — pa žalibog! — ne Kobaridev, ampak okoličanov. Čudil sem se, zakaj se ne vdeležujejo domačini čitalničnih veselic. Spoznal sem, da je resnica, kar nam je povedel v svojem govoru g. predsednik, — da imajo namreč nekateri beseda in besede — pri litru. Molčal sem, saj ne vedó, kaj dešajo! Po besedi je bil še ples, in mladina se je vrtela še do ranega jutra. Jaz pa kličem: Le tako dalje Kobaridi!

Dne 28. jan. so priredili tukajšnji veterani plesni venček, kojega se je vdeležilo tudi mnogo drugih občinstva. Obečalo se nam je uže preje nekaj posebnega, — in res, ne lažem ako rečem, da ni bilo v Kobaridu še nikdar enacega plesa! Pripravljalo se je vse, uže dolgo poprej in to tembolj, ker nam je oni dan sviral izvrstni orkester iz »Cedada« (Cividale). Take godbe nismo še imeli, in tudi ne vem, kaj je vedno, kaj je vse, da nas je še bolj budilo in vezalo v veselji!

Drugi dan, 29. jan. je bila volitve kobaridskega župana. Bil je jednoglasno izvoljen prejšnji župan, g. Medved. Znan je kot dober, naroden mož, zato pa ga vse lj

Ti doneski so pa ti le: prvi donesek za poplačanje davkov od češkega gospodarja, kateri se zaradi enakih užitinskih pravic od dotednih upravičenih posestnikov tudi po enake meri terja, namreč po 28 kr. od vsake hišne štev. Drugi donesek je za poplačanje davkov od premske gospodarje, kateri se terjajo po velikosti zemljišč, po katerih meri se tudi uživa. Tretji donesek je za poljskega čuvaja, ob enem občinskega slugo, kateri se tudi po razmeri zemljišč plačuje. Sedaj si nataknite načnike na nos, vi »doktorji« ter poglejte § 71 občinskega reda, ali se ne strinja vse to z njim? Dalje: četrти donesek so bili neki špitalski troški v znesku 28 gld., kateri so se, ne trdimo, da po razmeri davka, izterjevali, ampak po zemljiščih, vendar česar je bil poslednji »doktor« še na dobičku, ker ga vendar posestva same kuče najmanjše plačilo v tej zadevi zadevo ni. Peti donesek je plačilo za organizista na vsako hišno štev. 45 kr. in šesti donesek za šolske potrebščine v znesku 63 kr. na vsako hišno številko.

Naši »doktorji« se vzlasti nad poslednjima dvema doneskoma izpotiskajo, ter v svojej »doktorskej« abonosti trdijo, da se imajo enaki doneski izterjevali po razmeri davkov. Tudi razlagajo dotedne §§ še celo po javnih krajih, na priliko: v Štancu pri Klobučarju, ter v posmeh pametnim ljudem nosijo svojo neumnost očitno na prodaj.

Ker ste gospodje »doktorji« tako silno »študirani« na občinske §§, kam ste pa § 75 in § 85 dell, da ju nečete razlagati? Kaže se, da nemajo v tej zadevi niti zadostne učenosti, niti prakse, sicer bi vedeli, da v § 75. se bere tako le: »Prikladov k pravim davkom in vseh drugih občinskih nakladov ne plačujejo:«

2. Dušni pastirji in javni učitelji od kongruje.

3. Ljudje, ki v občini ne prebivajo, od tistih prihodkov, katerih ne ulečajo ne od nepremičnega posestva ne od obrta v občini.

Umejete sedaj to, gg. »doktorji«? Najbrže ne, sicer ne bi vedno gonili abonosti na dan, da vi drugi ne boste toliko plačevali, kot plačuje g. Valenčič, Spilar ali Dekleva na Turni, ampak ako bi stvar razumeli, stisnoli bi svoje »doktorske« glave mej pleča, ter ne prodajali tako očitno svoje »doktorske« nevednosti. Svetujemo vam tedaj, da v § 75. 3. točko še enkrat prav pazno preberete, in več nego zabitite, ako vam potem ne bode jasno, da imenovani trije posestniki ne bi priklada k pravim davkom niti krajevca plačali.

Ker ste, kakor zgoraj rečeno, tudi na § 85 pozabili, hočemo vam ga tedaj citirati od besede do besede:

§ 85. »Posebni zakoni ukazujejo, kdo in kako ima skladati in pomagati, kadar se zidajo cerkve, duhovske hiše in učilnice in kader se delajo ceste.«

Zalogi, ki so za nekatere posebne potrebe zagotovljeni po kakej starej pravici, ostanejo še za naprej veljavni.«

(Konec prihodnjih.)

Prem., dne 31. januvarja.
V »Slov. Nar.« smo čitali, da je Zagorska občina tržaškeemu magistratu poslala neki protest proti pravilu vode Reke. Mi bi temu prav nič ne ugovarjali, ako bi stvar bila na pravem mestu. Gotovo je, da se tržaški magistrat za ta protest še zmenil ni, kajti jedna sama občina protestirati in kar na svojo roko — tebi nič meni nič — nikakor ne gre, temuč imajo tukaj govoriti skupno besedo vse dotedne občine, ne samo Zagorska, o čemur budem še o priliki govorili.

Z Notranjskega 27. januvarja.
Velike v nedostnosti je za vsak časopis, ako ima dobre, zanesljive ter izvedene dopisatelje. Taki časopisi se kaj pridno čitajo, pazljivo ter z veseljem, da se čitateljem ne zeha ali pa od nevolje čelo grbanči. Gaslo vsacega dopisovalca mora biti: pisati resnico, pisati jasno ter razumljivo. Pisatelj ne sme gledati ni na prijatelja ni na sovražnika; osobnosti nij se ne perejo po javnih listih. Tako pa ne ravnajo vsi, česar so dobro prepričani č. čitatelji »Elinosti«, kajti v to so se pričeli od neke strani pošiljati dopisi, kateri, naj si uže bode pod katero koli firmo, kakor »Iz vremenske doline«, »Izpod Vremenske«, še prej »Iz Senožeč«, so popolnoma »zeleni«, nezreli, piškavi ali celo gnjili. Kovač teh dopisov, kateremu se je pa uže pre močno skrhalo, prične dopise s kakšno lokalno novico, kar mu pa le služi, tako si vsaj misli, pa se jako vara, za zastor, za kogega se skriva, da potem na mimo gredoče ali na osobe, koje mu niso po volji, na osobe, koje mu ne dopuščajo, da bi manipuliral v nekaterih rečeh, kakor bi se njemu ljubilo, meče kamenje ali bolje rečeno: psovke in sumnjenje in to kako surovo. Ti dopisi so pa menda samo g. dopisatelju razumljivi, polni so »modroslovskih« izrazov, koje more umeti le oni, koji ima srečo biti podučen od filozofa »izpod preske«. Mi pripravili čitatelji, katerih je ogromna večina, pač ne vemo, kaka zver je to, koja ima »polovico mešanega života«, ter se na dvoje kroji, kajti pri volitvi cestnega odbora je bila le »polovica mošanega života« navzoča, polovica pa ne. Kaj ne, da je to velika modrost! Temu vedežu je »prišla« v pričo volitve vest na uho: »da v nekajih narodnih krogih dobro poznana osoba z nemčurji senožeške »Plak-komande« živo koketira«. S tem hoče g. dopisovatelj nekako sumnjo izredči nad omenjeno osebo, češ da obrača plašč po vetrju, ter da tega poznata jeklen narodna zavest peša ali rijovi. A v tem se g. dopisovatelj kako var, kajti ona v »narodnih krogih dobro poznata osoba« je značajna, ni sebična ter se ne da ni srebrrom ni zlatom odvrnoti od svojega narodnega prepičanja. Pa tudi vedenje te »osebe«, kar se tiče narodne stvari, morda je našemu narodu več v korist, nego pa ono g. dopisovatelj, »kar nas z nova podučuje: naj se slepec ne ponuja za kažnito temu, kajti ima bistre oči; kajti ako pojde poslednji za prvim, mogoče je, da ne le prvi, nego i poslednji v kakej kolusi podleže.«

Na posled prosim g. dopisnika, naj bode v prihodnje bolj jasen ter odkritosčen v svojih zbadljivih dopisih, ako se pa tega ne upa, naj ne hodi z masom na glavi na solnce, da se mu ne sedci po obrazu in naj raje opusti dopise, po katerih menda ne bode nikče žaloval.

Domače in razne vesti.

Tržaške novosti. Te dni smo imeli deževno vreme, včeraj pa je nastopilo pravo spomladansko vreme, svečnice si pač nismo mogli želeti lepše. — »Cittadino« od 30. t. m. bil je zaplenjen, ker je prisnel vest, da je namestošč začakalo, da morajo odslej Primorski uradi mej soboj občevati le v nemškem jeziku. — Kako se more jeziti list na to, ki je sam ustvaril precedens takim ukazom s tem, da je uže večkrat izrek, da na Primorskem je uradni jezik edino le italijanski, a slovenščina da takoj nema nobene pravice. — Kedor drugim krati pravice, kopije sebi jamo, to naj bi si zapomnil »Cittadino«. — Pa še nekaj drugega. — Ali Italija priznava 40000 Slovencem kako narodno pravico? Menimo, da tudi Avstriji ne konvenira 200,000 Italijanom dajati večne pravice, nego Slovanom, kateri so v ogromnej večini v Avstriji. — »Un po di logica sior Sattadin!« — V Via Media je neka gospodinja žgala kavo, malega 2 letnega dečka pa postavila zraven sebe na ognjišče; otroče se prekučne iz ognjišča na tla in ostalo precej mrtno. Materje! pri otrokih ni nikoli zadostni paznosti.

Zidar Jožef Benčič iz Trsta padel je 31. jan. s hišo v Via del Lavatojo ter si je razbil čelo, vsled česar so ga precej odnesli v bolnico. — Zidar Miha Kovačič iz Trsta, 19 letni mladeneč, padel je 31. jan. na kanalu v morje, izvlekla ga je policija ter ga odvedla v bolnico, ker ga je močno tresla mrzlica. Pijanost je bila uzrok neprostovoljnje kopelji, ta grda pijanost, katerej je naše ljudstvo žalibote preveč udano. — Vstal je 30. jan. ogenj v nekem večem magazinu v Via Trecantoni; a pompirji so ga precej pogasili.

Tržaška trgovinska in obrtniška zbornica in prijateljica malih trgovcev in obrtnikov. V seji 30. januvarja se je prebral poročilo obrtnega odseka o novem obrtnem zakonu in sklenolo, naj se pošije prošnja gospodarske zbornici, da ne bi se uvedle obrtne zadruge in ne zahtevala spricala zmožnosti. Odsek se boji slabih nastopkov, posebno za Trst, kjer je bila vedno obrtna svoboda. — Po dajšem razgovoru se sklene, naj se gospodarska zbornica naprosi, naj nova obrtna postava ne bi veljala za Trst ter se je ta sklep telegrafično naznanil udoma gospodarske zbornice g. g. »Reineltu in Scriniju.«

Društvo Progresso je imelo 30. januvarja zbor, v katerem se je mnogo govorilo o propagiranju Trsta in valilo to propaganje vlad na ramo. Načelnik tega društva, dr. Vidučovich je posebno poudarjal, da društvo vespešno napreduje, ker je od zadnjega zebra pristopilo okoli 400 novih udov. Govorilo se je o napejjanju Reke v Trst, in o tem, kako se zacelijo rane, ktere vseka Trstu odprava svobodne luke. Dr. Consolo je posebno naglašal stare pravice mesta Trsta in izvollil se je odbor 15 udov, ki se ima z drugimi strokovnjaki in odbori posvetovati, kako se odvorno budi nastopki, ki bodo izvirali iz odprave svobodne luke. Da načelnik v svojem govoru ni pozabil »patrem patriae, Rascovicha« i da je pri izreku njegovega imena nastalo silno ploskanje, to se umije samo ob sebi, če tudi je silno smešno.

Tržaški korso. V četrtek je imel biti, kakor vsako leto otročji korso; pa je skoro popolnoma izostal, nekoliko zarad slabega vremena, nekoliko pa zarad slabih časov. V nedeljo začne veliki korzo, a najbrže bo letos v nedeljo le srednja stvar v pondeljek utegne pa letos korso skoraj izostati, ker se gospoda ne čuti pri dobrej volji. — Kar bode, to bo vse na pustni vtorek, tako saj moramo soditi iz vseh do sedanjih priprav v ta namen. — Resni so časi, zarad tega ni veličesa veselja za javne norči.

Veliki ples v tržaški čitalnici dné 31. t. m. bil je v resnici brilantan. Mnogo prelepih in najokusnejših nališpanih dam, gospodje en pleine parade, toliko civilnega, kolikor vojaškega stanu, to elegantno društvo v prostormej in krasno odčlenej dvorani, potem pa jako fini vojaški orkester: vse to napravilo je na gledalca iz galerije jako prijeten utis. — Četvorko plesalo je navadno blizu 100 parov; — kotiljon pa še več. — Gosp. Kostner razveselil nas je posebno po izvrstnem aranžiraju kotiljona; mnogo smo se smijali originelnim novim figuram; — gotova da so mladi gospodje po kotiljonu izgledali kakor sami visoki diplomati; a krasen spol bil je skoraj zasut s prelepimi, svetozanimi tržaškimi šopki. Eleganca, dostojanstvo, pravi srednji ton znači letošnje čitalniške veselice, h katerim moremo odboru le čestitati.

Veliki ples delalskega podpornega društva v gledišču »Fenice« bil je nenadno močno obiskan. Gledišče bilo je tako napolnjeno, da je bilo pred polunočjo celo teško plesati. — Prodalo se je nad 900 biljetov in par sto bilo je navzočih s povabilami. Ples so obiskale tudi odlične osobe, kakor kontreadmiral Pauer de Budahegy, fin. svetovalec Lyro, ruski generalni konzul in še več drugih gospodov najboljših stanov. — Vsa vojaška godba godila je kaj izvrstne komade, — po katerih so se našli mladi ljudje kaj veselo sušali skoro do 5 ure zjutraj. — Čistega dohodka je dala veselica čez 200 gld., potem pa so podarovali tudi visoki gospodje, kakor gospod načelnik Depretis gld. 50. — mestni župan g. Bazzoni gld. 20.—, dr. Schrott gld. 5. — in še drugi gld. 17, vsega skupaj gld. 87.—; penzijski fond društva začne torej s precej lepo sveto.

množi in ima kredit v Trstu, vkljub temu da je zavidano, posebno od Sadorogopersopipežev, kateri si pomagajo uže se skrajnimi sredstvi, kakor so neka anonimna pisma, katerih plitvoglavci sestavljaci so le pomilovanja vredni.

Tržaškega Sekola ples bode denes zvezčer v salonu Monte verde. — Nadejati se je velikanske deležitve.

Predsedništvo tržaške čitalnice javi, da čitalničari morejo gledati korso v nedeljo, pondeljek in torek iz oken in velikega škoda čitalnice.

Policijiske. V Via Amalia so nekej šivilji pokrali iz zaprte omare za 120 gld. zlatnenine. Nek nožebursec je prišel po lastnah v stanovanje nekega oddajalca postelj v Via Volto, je pokral v nekej sobi, kjer so spale s ženske, kolikor je mogel obleke, potem pa šel v bližnjo sobo, a ko je začel žepe polniti, iznenadel ga je gospodar ter mu preskrbel prosto stanovanje za nekajčko časa.

Avtrijski patriotizem v Trstu vedno bolj cvete. Društvi »Società Operaia« in »Fratellanza Artigiana« ste napravili vsak svoj bal, katerih se je imel vsak vdeležiti, kdor je platil vstopnino, le tistim je bil vstop prepovedan, ki nosijo — cesarsko sukno! Opazke pač ni treba.

Umrl je v Bazovici dr. Perharc, zdravnik 5. okoliškega okraja. Pogreb je bil na svečnico. Rajnki je bil dober narodnjak.

Častno priznanje. Tudi občina Lokve imenovala je sežanskega župana, g. R. Mohorčiča častnim občanom ter mu deputacija občinskih mož te dni izročilo dotedno diplomo. — Vidi se iz tega, da ima gospod Raimund Mohorčič v Sežanskem okraju veliko zaupanje.

Deželne doklade za Gorisko in Gradiško za leto 1883 so potrjene, in sicer se bo pobiralo: za zemljiško odvezni zalog 9%, od vseh neposrednjih davkov; za deželni zalog 12%, od vseh neposrednjih davkov in 20%, od vžitninskega davka od vina, mošta in mesá, potem 50 kr. od vsakega hektolitra pive pri točenju na drobno.

Dolenjelogaško bralno društvo zognjegasko stražo. napravi 4. t. m. v Fr. Arkovih prostorih veselico s petjem, tombolo in plesom. (Godba: J. Bleyer-jev kvintet). — Začetek točno ob 7. uri. Vstopnina za uda 30 kr., z rodbino 60 kr.; — za neuda 50 kr., z rodbino 1 gld. k obilnej vdeležiti vabi vlijedno.

Poziv: Kar so Nemcem Veit, Alban Stolzi dr. to je nam Slovencem vladika slavnega spomina, rajnki Slomšek — G. župnik Lendovšek je hotel celo skupno izdati vse dela Slomškova. Toda uže pri 3. knjigi se je moral to podjetje radi pomanjkanja materialne podpore ustaviti. — Da bi o mogočili nadaljevanje — stavili so si vrli bogoslovci ljubljanski lepo naloge, da razpečajo do sedaj izdane 3 knjige, namreč: 1) pesni, 2) prilike, povesti 3) životopisi. — Slovenci Lejednega Slomška imamo! — Vabim za prav obilno naročbe ne le č. gg. duhovnike, temuč i vse prijatelje knjige slovenske. — Podpisani je pripravljen vsakemu preskrbeti vse 3 knjige za 1 gld. 90 kr. Tudi vsaka knjiga posebe se da.

Karl Miklavčič,
bogoslovec v Gorici.

Nesrečo. Tudi na Moldavskem in Černem morju je tulil zadnje dni grozen vihar, ki je mnogo nesreč provzročil. Ruski parnik »Nišni Novgorod« se je na poti iz Odese v Carigrad potopil; angleški parnik »Cedrix« pa pri Varni razbil.

Vremensko prorokovanje. Glasoviti Mathieu Del Drome prorokuje za februar tako-le vreme: Po vsej Evropi deževje do 7. t. m., sneg v južni Italiji v Svici in na Nemškem; od 9 do 12. t. m. deževje v Belgiji, na Holandskem in v Danimarki, sneg v Tirolah in na Českem, veliki viharji na Oceanu. Od 14. do 22. lepo vreme; — razni vetrovi 15. 18. in 19. t. m. — Ta mesec bude skoro po vsej Evropi slabo vreme od 1. do 7.; še precej lepo od 7. do 22. — Močni vetrovi pa bodo od 22 do 28 t. m. Tako francoski prorok, ki tudi nij nezmotljiv, kajti uže smo prebili 2 prekrasna dneva v februarju, in njih moči si misliti lepšega spomladanskega dneva v Trstu kakor denes in tudi včeraj.

Cudna oporoka. Nedavno je umrl v Budimpeštu odvetnik Avgust Kan, ter je ogerskej akademiji zapustil 200 cekinov s pristavkom, naj se za ta znesek razpiše nagrada za najboljše rešenje prašanja, kako bi mogli stanovalci na zemlji občevati z onimi v luni. — Radovedni smo, komu se prizna ta nagrada.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kmetiška pisma.

(Daleje.)

Poglavitni pridelek je pšenica, katera se leta za letom, brez kake spremembe, na eno in isto mesto seje. Oves in ječmen se prideluje le za domačo potrebo na prostoru 1000—1500 akrov. Setev se prične meseca aprila, in poseje se 1:5 • bushel • — 90 funtov na akre. Seje se na široko ne v vrste, in vsak akre daje po 20 bushelov, torej zrno malo manj, od dvajset zrn. Za obdelovanje — oranje in setev — se potrebuje tri tedne, in zahteva 600 konj ali mul. Po obdelovanju se rabijo kon

tere tudi vso slamo znesejo na velike kope, v katerih se poznejši sežge. Vsak stroj potrebuje postrežbo 15 mož in 20 konj, kateri snopje dovažujejo. Pšenica se vozi precej od mlatilnic na železnico, kjer se je vsak dan 60 vagonov naloži. Žetev in mlatev zahteva vsak dan 1000 ljudi in 1000 konj. Vsak delalec dobi 2 dollarja in vso hrano na dan. Po dovršenej žetvi in mlatvi se odpusti vsi delalci, razen onih, kateri so za oskrbovanje konj potrebni. Na 40 konj pride en oskrbnik z 30 dolarjev mesečne plače. Po zimi se krmijo konji le še senom. Dalrympl ima namen, v bodoči tudi praho uvesti, ter to s travo "pahovko" obsejati, da bo z njo konje krmil. Leta 1882 je pridelata mož 600.000 bušel-nov pšenice. Vsak bušel ga je stal 40 centov pridelalnih troškov, prodal ga je pa za 80 do 90 centov. Čisti letni dohodek tega "ubožca" znaša torej 240–300.000 dolarjev = 600.000 dolarjev — 750.000 gld. a. v.

Vse, kar smo do zlaj o amerikanskem kmetijstvu ozbiljnega ali pa šaljivega navedli, nas mora do dobrega prepričati, da je polna istina, kar smo uže enkrat rekli, nameč — da so Amerikanci v kmetijstvu — pravi majorji. Vendar se tudi ne da tajiti, da je glavni značaj njih kmetovanja večja množina pridelkov, velika "masa", ne pa "finost". Da morejo velike množine pridelovati, imajo pa tudi Amerikanci najugodnejše pogoje, kakor so: 1. neizmerno velika, brez vsega grajenja kaj rodovita, večinoma popolnoma ravna, kamenja prosta, prka zemljišča, 2. kmetijstvu kaj ugodno podnebje, 3. nizka cena zemljišča, 4. na visokej stopinji razvita kmetijska mehanika, 5. obilna prometna zveza po suhem in po vodi, Edino kar je za amerikanske kmetovalce napačno, to je, da morajo delalce draga plačevati; sicer pa jako razvita mehanika potrebuje človeškega dela, kaj znaže. Da bi smeli amerikanski kolonisti še danes sužnje imeti, no potem bi bila njih kmetijska konkurenca Evropcem še le občutna, kar neiznosna. No pa Bog uže vselej za to skrbi, da drevje do nebes ne doraste.

(Dalej prihodnjic.)

Odprava tržaške svobodne luke je menda blizu. Dotična komisija v ministerstvu pride v kratkem v Trst, da se dogovori z dotičniki in zaukaže potrebne naredbe. Vlada je uže sklenila, da se napravijo tako imenovani entrepots in določila daljšo prehodnjo dobo; tudi se uže dogovarja z ogersko vlado, da se ob enem na Reki odpravi svobodna luka.

Listnica uredništva. Gosp. A. Š. pri sv. A. — Vašega dopisa ne moremo sprejeti, je preosobeni in bi Vam na glavo nakopal disciplinarno, morebiti celo sodniško preiskavo. Take reči niso za javnost, ampak spadajo v področje upravnih in sodniških gospok.

Tržno poročilo.

Kava — prodaja se po nespremenjenih cenah, prav tako sladkor, olje, sadje in riž. — Te dni pa je v tem blagu v obče prav malo kupčije. Domači pridelki, razen masla, še vedno celo zanemarjeni, ker nij izvoza.

Petrolje. — Iz Amerike so došla poročila, da se je tam cena soper ustavila, kar pa nema na naš trg nobenega upliva, ker tukaj se to blago prodaja po tako trdnih cenah od 10 $\frac{1}{4}$ za velike, gld. 10 $\frac{1}{4}$, za male partie.

Zito — gre še precej od rok in sicer po viših cenah. Pšenica banaška velja uže gld. 11.—, in kruza slabše vrste, hrvatska gld. 7 $\frac{1}{2}$, fina pa gld. 8 do gld. 8 $\frac{1}{4}$. — Les še vedno v slabem obraju.

Borsno poročilo.

Kurzi so soper nekoliko poskočili, tendeca je za še više kurze, bodisi državnih, bodisi mnogih privarnih papirjev.

Dunajska borsa dne 2. februarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	77	gld. 80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	05	»
Zlata renta	96	15	»
5% avst. renta	92	50	»
Delnice narodne banke	832	—	»
Kreditne delnice	289	80	»
London 10 lir sterlin	119	65	»
Napoleon	9	50	»
C. kr. cekini	5	63	»
100 državnih mark	58	50	»

Poslano.

Z ozirom na § 19 tiskovne postave Vam pošiljam ta-le popravek, da ga v prihodnji steklki "Edinost" objavite:

Nekaj časa sem, in slednji v štev. 6 "Edinost" dne 20. januarja t. l. neki H. Hutter iz Trsta v nekem označilu voznikom s Koroškega, Istre in Kranske, ki so vozili v Hrcegovini za podjetje rajnega c. k. ritmojstra Abendrotha, mej vojno leta 1879 (!), pa dosedaj niso bili popolnoma plačani, priporoča, naj se kakor hitro mogoče pismeno ali ustmeno na Hutterja obrnejo, ki jim more preskrbeti popolno plačilo.

V oddelku "domače in razne vesti", "Edinost" še v posebnej opazki opozoruje voznike na Hutterjev poziv, ter pristavlja: "Mnogo voznikov je prejelo le kak majhen znesek, dotični mesterji so jih prigovorili k podpisu, da so popolnoma plačani. Ker pa so posredniki mnogo denarja za-se obdržali in ker je znano, kde je ostal denar, zato je mogoče, da naši ubogi ljudje, ki so toliko zgubili, zdaj vendar še večidel zgubljenega denarja zoper dobé.")

* Mi nismo nikoli mislili pod agenti poslanec; na Primorskem pa so bili razni obskurni ljudje, ki so se pogajali z ljudstvom in v Trstu so nekateri ljudje prejeli po 30 gld. za 400 gld. zaslužka. — Gospoda Obrezo imamo mi preveč v čisilih, da bi mogli kaj slabega misliti. — Verujemo, da je g. Obreza dosegel, kar je mogel, ker ultra posse nemo tenetur. Gosp. Obreze prizadevanje smo ob svojem času razglasili ter priznavali njegove zasluge za uboge voznike. — Na Primorskem pa so tudi taki,

Leta 1879 in 1880 sem jaz zastopal okoli 400 voznikov s Kranjskega, in se za nje pogajal ne le z rajnikom Abendrohom, temeč tudi z njegovim tajnim pajdašem M. A. Russo in z visokim vojnim ministerstvom, da bi jim nihovega zasluga rešil, kolikor je bilo največ mogoče. Po dolgem prizadevanju in velikem trudu sem dosegel, da se je za nje izplačalo 20.000 gld., ki so se vestno mej voznike razdelili, kakor pričajo v "Slov. Narodu" o svojem času objavljeni računi.

Ker sem bil toraj tudi *jaz posrednik* v Abendrothovej zadavi, in ker "Edinost" v omenjene opazki vse posrednike brez izjeme natolcuje goljufije, moram to trditev, gledé svoje osebe, zaznamovati za grdo lož, in nesramno obrekanje.

Po silno sitnih in zamudnih obravnavah, ki sem jih v tej zadavi imel, mi ne gre v glavo, kako si more g. Hutter domišljevati voznikom preskrbeti popolno plačilo. Zato si štejem v sveto dolžnost, ubogim voznikom, ki so mi bili dali l. 1879 svoje pooblastilo, ter so po mojem prizadevanju dobili žalibog le majhen del povračila, po svoji vesti prav priporočati, naj se od Hutterjevega poziva ne dajo premotiti in naj zlasti nikomur nič ne plačajo, pričakovaje, da jim bo njih zasluk žitirjal, ker ni prav nobenega upanja, da bi še kedaj kaj dobili, ker je Abendroth v velike revščini umrl, njegov pajdaš Russo pa faliral.

Ako hoče pa g. Hutter po vsej sili iskati zgubljenih denarjev, naj to storiti na svojo lastno odgovornost in nevarnost, ker se poskodovani vozniki poleg ozbilne zgube pač ne morejo zabresti v nevarnost še več zgubiti; ako se mu pa posreči kaj najti (?) prepričan sem, da mu naši vozniki prav radi povrno njegove troške in dobro poplačajo njegov trud.

Na Dunaju, 28. januvarja 1883.

Adolf Obreza.

TRST IN OKOLICA.

Zgodovinska slika.

Spisal Matija Sila (M. Skalovič)

Ta iz podlistka "Edinosti" ponatisnena knjiga je prav zdaj dovršena in se dobiva pri upravnosti za 45, s poštnino vred za 50 sol-dov. Obsega blizu 10 pol. — Vredna je, da si jo omisli vsak rodoljub v Trstu in okolici, pa tudi drugod po Slovenskem. — Koristna in zanimljiva bo posebno učinkovita za mladini, katerej dela čast, če pozna zgodovino mile očetnjave.

Brez te varstvene znamke, postavno zavarovane, ima se to zdravilo smatrati kot *po-narejeno*.

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču,

je odločno najboljše zdravilo zoper protin ter revmatizem, trganje po udih, bolečine v krizi ter živcih, oteklini, otrpnene ude in kiti itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo "cvetu zoper trganje po dr. Maliču" z zraven stoječim znamerjem; 1 steklenica 50 kr.

Planinski želisčni sirup kranjski, izborni zoper kašelj, hripost, vratobil, prane in pljučne bolečine; 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Pomuhlijevo (Dorsch) jetrno olje, najboljše vrste, izborni zoper bramore, pljučnico, kožne izpustke in bezgavne otekline. 1 stekl. 60 kr.

Anaterinska ustna voda, najboljše za ohranjanje zob ter zobnega mesa in takoj odpravi smradljivo sapo iz ust. 1 steklenica 40 kr.

Kričistilne kroglice, c. kr. priv., ne smejo bi se v njednem gospodinjstvu pogrešati in so se uže tisočkrat sijajno osvedočile pri zbasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnih udih, skaženem želodcu, jetrin in obistnih bolezni, v škatljah 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gld. 5 kr. Razpoljuva se in jedan zavoj.

Naročila iz dežele Izvršé se takoj v lekarni pri „samorogu“

Jul. pl. Trnkóczy-ja
na mestnem trgu v Ljubljani.

IVAN AMHÄUSER

fabrikant vsakovrstnih šopkov in krtač po najnižjih cenah,

odlikovan na tržaški razstavi z srebrno medaljo.

V Trstu, Via delle Beccarie Nr. 1392—1.

KAROL LUDWIG

fabrikant vsakovrstnih šopkov (pinzeljev) in krtač v Mariboru — na Štajerskem

Tovarna: Allerheiligengasse N. 14 — Prodajalnica: Herrengasse N. 1.

Kedor hoče, dobi cenike. Naročbe na omenjene izdelke prejema g. Amhäuser. Via delle Beccarie N. 1392 — 1.

niso še prav nič dobili. — V ostalem se nanašamo na g. Obreza dobro znanega g. H. Kavčiča, kateri je bil pri Hutter-ju, ter nam javil, da se mu zdi Hutterjev predlog popolnom reelen. On tudi lehko sprica, da tukaj ni nikdo misil na poslanec, ki so v tej zadavi storili, kar so mogli.

Uredni.

LA FILIALE della BANCA UNION

TRIESTE

s'occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) Accetta versamenti in conto corrente:

per Banconote	per Napoleoni
5% con preavviso di 5 gior.	3% con preavviso di 20 gior.
1% , , , , 12 , , , , 40 , , , ,	1% , , , , 20 , , , , 6 mesi , , , ,
1% , , , , 20 , , , , 3 mesi , , , ,	1% , , , , 3 , , , , 6 mesi , , , ,

Godrano dell'interesse aumentato le lettere in circolazione con 5 giorni di preavviso dal 6 novembre a. c. quelle con 12 giorni dal 19 novembre e quelle con 24 giorni dal 25 novembre a. c.

IN BANCO GIRO

abbunando il 3%, interesse annuo sino qualunque somma; prelevazioni sino a florini 20.000 a vista verso chèque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa.

— Conferma dei versamenti in apposito libretto.

Conteggia per tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d'ufficio la *valuta del medesimo giorno*.

Assume pel propri correntisti
l'incasso di Cambiale per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze, ed accorda loro la facoltà di domiciliare effetti presso la sua cassa **franco d'ogni spesa per cassa**.

b) S'incarica dell'acquisto e della vendita di effetti pubblici, valute e divise, nonché dell'incasso d'assegni, cambiali e coupons, verso 1/2% di provvigione.

c) accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l'incasso dei coupons alla scadenza.

30

La Filiale della Banca Union
Sezione Merci s'incarica dell'acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants.

Vozni red železnice za Trst.
Od 1. unija 1882 naprej.

Odvod iz Trsta.

6.40 zjutraj (brzovlak) (I., II., III. do Ljubljane od tam naprej I., II. razred) na Dunaj, zveza z Reko, Puljen, Bruckom, Zagrebom, Beljakom, Celovcem, Bolzanom.

6.50 zjutraj (brzovlak) (I., II., III.) v Nabrežino, Videm, Benetke, Milan, Rim

10.06 zjutraj (omnibus-vlak) v Nabrežino, Videm, Benetke.